

LUONNOS 14.12.2022

EHDOTUS MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI ERIKOISELÄINLÄÄKÄRIKOULUTUKSESTA

1. Tausta

(HUOM. Tässä jaksossa kuvattu lain tasoisten säännösten uudistus on lausuntokierroksen alkaessa vielä eduskunnan käsiteltävänä.)

[Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annettuun lakiin (29/2000) lisättiin lailla xxx/20xx säännökset erikoiseläinlääkärikoulutuksesta. Samassa yhteydessä yliopistolaista (558/2009) kumottiin lailla xxx/2022 säännökset yliopistojen ammatillisista jatkotutkinnoista.

Uudistus, joka tulee voimaan 1.8.2023 merkitsee, että erikoiseläinlääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuus poistuu ja koulutus siirtyy osaksi nykyistä uudistettua erikoistutkimuskoulutusten ja ammatillisten jatkokoulutusten kokonaisuutta opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän vuonna 2013 esittämien korkeakoulujen erikoistutkimuskoulutusten kehittämislinjausten mukaisesti. Koulutuksen yleinen ohjausvastuu siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriöltä maa- ja metsätalousministeriölle.

Eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain uuden 41 b §:n mukaan erikoiseläinlääkärikoulutus on eläinlääkäriksi laillistamisen edellytyksenä olevan koulutuksen jälkeistä ammatillista jatkokoulutusta, jota Helsingin yliopisto järjestää. Uudenmuotoinen erikoiseläinlääkärikoulutus järjestetään koulutusohjelman, jonka tavoitteellinen suorittamisaika täysipäiväisenä opiskeluna on kolme vuotta. Vuoden mittainen työskentely erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä, joka muodostaa tällä hetkellä koulutuksen yleisosan, on jatkossa koulutukseen pääsyn ehtona.

Mainitun 41 b §:n mukaan yliopisto ottaa opiskelijat ja päättää opiskelijavalinnan perusteista. Opiskelijan oikeuteen lukea hyväkseen tai korvata opintoja sovelletaan, mitä yliopistolain 44 §:n 3 momentissa säädetään.

Pykälään sisältyvän asetuksenantovaltuuden mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä erikoiseläinlääkärikoulutuksen tavoitteista, opintojen rakenteesta, koulutusohjelmista, koulutuksesta annettavasta todistuksesta ja muista opintojen perusteista.]

2. Ehdotus ja sen yleisperustelut

Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 41 b §:n 3 momentin nojalla uuden asetuksen, johon sisältyisivät lakia tarkemmat säännökset erikoiseläinlääkärikoulutuksesta.

Lainmuutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 96/2022 vp) mukaan tarkoituksena on, että uusi sääntely olisi nykyistä sääntelyä jonkin verran väljempää, mikä vahvistaisi yliopiston vaikutusmahdollisuuksia koulutuksen sisältöön ja laatuun. Aiempaa suurempi väljyys myös lisäisi koulutuksen järjestämiseen joustavuutta ja esimerkiksi mahdollistaisi koulutuksen toteuttamiseen liittyvän yliopiston ja muiden tahojen välisen yhteistyön aiempaa laajemmin.

Hallituksen esityksessä myös todetaan, että uudistuksen tavoitteena on parantaa erikoiseläinlääkärikoulutuksen työelämävastaavuutta sekä tiivistää koulutuksen yhteyttä palvelujärjestelmään ja ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtäviin. Tätä kautta pyrkimyksenä on edistää laadukkaiden eläinlääkäripalveluiden tuottamista sekä lisätä erityisosaamista muissakin eläinlääkintähuollon ja ympäristöterveydenhuollon tehtävissä kuten eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarvike- ja ympäristöhygienian valvonnassa.

Ehdotetun asetuksen valmistelu on tehty edellä mainittujen tavoitteiden pohjalta.

Uuden asetuksen antamisen yhteydessä on tarkoitus kumota voimassa oleva erikoiseläinlääkäriin tutkinnosta ja oikeudesta toimia erikoiseläinlääkäriä annettu valtioneuvoston asetus (275/2000). Laissa xxx/20xx on siirtymäsäännös, jonka mukaan erikoiseläinlääkäritutkintoa suorittavilla henkilöillä on 31.7.2027 asti aikaa suorittaa tutkintonsa loppuun. Vaihtoehtoisesti he voivat siirtyä suoraan uudenmuotoiseen koulutukseen, jolloin aiemmin suoritettavat opinnot voidaan lukea hyväksi.

3. Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Koulutuksen tavoitteet. Ehdotetun pykälän mukaan erikoiseläinlääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää eläinlääkäri koulutusohjelmansa mukaisen erikoisalan tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan sekä antaa hänelle valmiudet erikoisalan erikoiseläinlääkäriin tehtäviin, jatkuvaan ammattitaidon ylläpitämiseen ja alan kehittämiseen sekä toimimiseen erikoiseläinlääkäriä eläinlääkintähuollon palvelujärjestelmässä ja muissa alan erityisosaamista edellyttävissä tehtävissä.

Valtioneuvoston asetuksessa on mainittu vastaavat tavoitteet, mutta ehdotuksessa olisi uusi maininta erikoisalan tiedonhankintaa koskevista valmiuksista.

2 §. Koulutusohjelmat. Ehdotetun pykälän mukaan erikoiseläinlääkärikoulutus järjestettäisiin aiempaan tapaan koulutusohjelmina. Ne lueteltaisiin pykälässä. Aiempia vastaavia koulutusohjelmia olisivat hevossairaudet, pieneläinsairaudet, tarttuvat eläintaudit sekä tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoito. Nämä ovat osoittautuneet tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi, eikä niihin ole tarvetta tehdä muutoksia.

Ehdotettu ympäristöterveydenhuollon koulutusohjelma olisi samanniminen kuin aiempi, mutta siihen yhdistyisi elintarviketuotannon hygienian koulutusohjelma. Uudessa ympäristöterveydenhuollon koulutusohjelmassa olisi edelleen mahdollisuus keskittyä esimerkiksi elintarviketuotannon hygienian erikoisosaamiseen tai ympäristöterveydenhuollon johtotehtäviin. Nämä koulutusohjelmat on jo aiemmin järjestetty hallinnollisesti yhteisesti, ja ne sisältävät yhteisiä opintoja.

Uudeksi koulutusohjelmaksi ehdotetaan yleiseläinlääketiedettä. Yleiseläinlääketieteen erikoistumiskoulutus jakautuisi eri suuntautumsvaihtoehtoihin, ns. praktiikka-polkuun ja valvontapolkuun. Eläinlääkintähuollossa on tunnistettu tarvetta paitsi suppeammalle, tiettyihin eläinlajeihin suuntautuneelle erityisosaamiselle myös laaja-pohjaisen osaamisen vahvistamiselle. Tälle on tarvetta erityisesti kunnaneläinlääkärin ja muiden yleispraktikoiden monipuolisissa ja muuttuvissa tehtävissä, jotka vaativat jatkuvaa ammattitaidon päivittämistä. Eläinsuojeluvalvonnan vaativuus on entisestään lisääntynyt, ja sen tueksi kaivataan systemaattista jatkokoulutusta.

Uuden koulutusohjelman perustamisella pyritään lisäämään eläinlääkäreiden kiinnostusta hakeutua kunnaneläinlääkärin ja muiden yleispraktikoiden tehtäviin sekä edistää kotieläinten terveyttä ja hyvinvointia ja maaseudun elinvoimaisuutta. Koulutuksensa perusteella yleiseläinlääketieteen erikoiseläinlääkärillä olisi aiempaa paremmat valmiudet eläinlääkäripalvelujen tuottamiseen kaikkia kotieläimiä varten. Koulutus myös parantaisi valmiuksia arvioida eläinten hyvinvointia pitopaikassa sekä edistää eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Virkaeläinlääkäreiden tehtävissä toimivien osaaminen valvoa hyvinvointia koskevien säädösten noudattamista sekä kehittää suunnitelmallista eläinten hyvinvoinnin valvontaa vahvistuisi. Lisäksi koulutusohjelma tarjoaisi valmiudet ylläpitää ammatillista osaamista vakavimpien eläintautien valvomiseksi, tunnistamiseksi ja tartuntojen ehkäisemiseksi kotieläintiloilla.

3 §. Koulutuksen suorittaminen. Pykälän *1 momentti* koskisi koulutusvaatimuksia. Momentin *1 kohdan* mukaan erikoistuvan eläinlääkärin tulisi suorittaa hyväksytysti koulutusohjelmassa vaadittu kolmen vuoden pituinen ohjattu koulutus Helsingin yliopiston hyväksymässä koulutusohjelmaan soveltuvassa tehtävässä.

Pykälän *2 momentissa* tarkennettaisiin ohjattua koulutusta koskevia vaatimuksia. Lähtökohtana olisi, että opiskelija suorittaisi ohjattua harjoittelua sekä Helsingin yliopistossa että sen ulkopuolella, sillä tämä on usein tarkoituksenmukaista koulutuksen tavoitteiden näkökulmasta: Yliopistossa opiskelija pääsee hyötymään laajasta tiedeyhteisöstä sekä tutkimuksen ja opetuksen korkeatasoisesta infrastruktuurista. Yliopiston ulkopuolella tapahtuva harjoittelu puolestaan vahvistaa koulutuksen työelämäkytkentää.

Kliinisen potilastyön harjoittelua voidaan toteuttaa laadukkaasti sellaisella yksityisellä eläinlääkäriasemalla, jonka varustelu on riittävän korkeatasoinen ja potilasmäärä harjoittelun monipuolisuuden varmistamiseksi riittävä. Eläinlääkäriasemalla tulee olla kyseisen alan erikoiseläinlääkäri, jolla on valmiudet ja joka on sitoutunut toimimaan ohjaajana. Ympäristöterveydenhuollon ja tarttuvien tautien koulutusohjelmissa erikoistuvan eläinlääkärin on yleensä tarpeen työskennellä virka- tai työsuhteessa viranomaisessa tai muussa organisaatiossa, jossa hänellä on nimetty pätevä ohjaaja. Helsingin yliopistossa on valmisteilla uusi ohjausmalli, jolla on tarkoitus tukea työpaikalla tapahtuvaa ohjausta. Malliin panostetaan, sillä on käynyt ilmi, että kaikki ohjaajat tarvitsevat yliopiston koulutusta ja tukea.

Koulutusjärjestelyt kuuluisivat yliopiston vastuulle, mutta asetuksen sallimaa joustavuutta voitaisiin soveltaa ottaen huomioon 2 momentissa mainitut seikat. Harjoittelupaikkojen valinnassa lähtökohtina olisivat koulutuksen tavoitteet, koulutusohjelmasta johtuvat tarpeet sekä yhteiskunnassa vallitsevat osaamistarpeet, mutta harjoittelupaikkoihin voisivat vaikuttaa myös käytännön mahdollisuudet järjestää koulutus-

ta kuten harjoitteluvirkojen palkkauskustannuksiin osoitetut resurssit ja tiettyyn koulutukseen sopivien ohjaajien saatavuus. Käytännön merkitystä saattaa olla myös opiskelijan henkilökohtaisella tilanteella kuten sillä, miten pitkiä aikoja hän voi asua ja työskennellä toisella paikkakunnalla. Harjoittelupaikkojen valinnan tulisi kuitenkin lähteä ensisijaisesti osaamistarpeista, ja lisäksi valintoja tehdessä tulisi kiinnittää huomiota opiskelijoiden mahdollisimman tasavertaiseen kohteluun.

Pykälän 2 momentti mahdollistaisi myös sen, että erityisestä syystä harjoittelu suoritettaisiin joko kokonaan yliopistossa tai kokonaan sen ulkopuolella. Erityisten syiden arviointiin soveltuisivat ne samat edellä kuvatut kriteerit, jotka ylipäätään määrittävät harjoittelupaikkojen valintaa. Erityiset syyt voisivat siten liittyä esimerkiksi koulutusjärjestelyihin liittyviin seikkoihin kuten ohjaajien saatavuuteen, mutta valintaa tehtäessä tulisi samalla varmistua siitä, etteivät koulutuksen tavoitteet ja osaamistarpeet valinnan myötä vaarannu.

Aiemmin vaatimuksena oli, että erikoiseläinlääkäritutkintoon sisältyneestä kolmevuotisesta ohjattua harjoittelua sisältävästä osuudesta enintään kaksi vuotta tuli suorittaa yliopiston virassa ja vähintään yksi vuosi muualla kuin yliopistossa. Yliopisto saattoi kuitenkin myöntää poikkeuksia kyseisiä aikarajoja koskevista vaatimuksista.

Aiemmin myös vaadittiin, että koulutuksen kolmevuotiseen osuuteen sisältyivät perusosa ja syventävä osa. Asetuksessa oli myös erillinen säännös siitä, että koulutuksen loppuvaiheessa suoritetaan syventävät erikoistumisopinnot. Tämä tarkoitti, että koulutusohjelman sisällä saattoi esimerkiksi tieteellisen artikkelin kirjoittamisella osoittaa erityistä perehtymistä johonkin tiettyyn aihepiiriin. Syventävistä opinnoista tai syventävästä osasta säätämistä ei kuitenkaan enää pidetä tarpeellisena. Erottelulla ei ole merkitystä nimikesuojatun ammattinimikkeen käyttöön, ja yleisessä ajattelussa kaikki eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnon jälkeinen koulutus on luonteeltaan syventävää. Koulutuksen sisällön tarkempi määrittely jäisi yliopiston päätettäväksi.

Aiemmin asetuksessa oli myös säännös siitä, että kahden tai useamman koulutusohjelman opintojen yhteisistä osuuksista voitiin muodostaa yhteisiä koulutusjaksoja, jos tämä oli perusteltua yhteisen aineksen laajuuden ja erikoiseläinlääkäriin tehtävissä tarvittavien valmiuksien vuoksi. Helsingin yliopistolta saadun tiedon mukaan tarkoituksena on, että uudistuvaan erikoiseläinlääkärikoulutukseen rakennetaan yhteisiä koulutusjaksoja tai moduuleja. Näistä ei kuitenkaan katsota tarpeelliseksi säätää asetustasolla, vaan koulutuksen rakenne jäisi aiempaa vahvemmin yliopiston vastuulle.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan erikoistuvan eläinlääkäriin tulisi osallistua oman oppimisensa ja koulutuksensa toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Vastaava vaatimus sisältyy myös erikoislääkäri- ja -hammaslääkärikoulutukseen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (56/2015) mukaan. Vaatimus tukisi koulutuksen tavoitteita, joihin sisältyvät mm. valmiudet erikoisalansa kehittämisen.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan erikoistuvan eläinlääkäriin tulisi osoittaa yliopiston määrittelemällä tavalla, että hänellä on erikoiseläinlääkäriltä vaadittava osaaminen. Tämä vaatimus merkitsisi joustavuuden lisäämistä verrattuna aiempaan valtioneuvoston asetuksen sääntelyyn, jonka mukaan opiskelijan tuli suorittaa yli-

opiston järjestämä erikoisalan kuulustelu tai yliopiston hyväksymä muu opintosuoritus, jolla osaaminen näytettiin. Ehdotetusta asetuksesta poistuisi myös maininta yliopiston hyväksymästä kurssimuotoisesta teoreettisesta koulutuksesta. Ylipäätään asetuksesta poistuisi jako käytännölliseen ja teoreettiseen koulutukseen. Yliopisto päättäisi siitä, millä tavoin koulutussisällöissä yhdistyisi käytäntö ja teoria. Osaaminen voitaisiin vaatia esitettäväksi esimerkiksi kuulustelulla, tieteellisen artikkelin kirjoittamisella tai jollakin muulla soveltuvalla tavalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että eläinlääkärin tulisi laatia koulutuksen sisältöä ja suorittamistapaa koskeva suunnitelma. Suunnitelman laatimisvelvollisuuden tarkoituksena on saada realistinen näkymä koulutuksen toteutusaikatauluun ja -tapaan sekä pedagogisesti aktivoita ja motivoita opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta koulutuksestaan ja oppimisestaan sen sijaan, että yliopisto tarjoaisi opiskelijoille valmiita malleja. Opiskelijoiksi pyrkivien eläinlääkäreiden tekemillä alustavilla suunnitelmilla on merkitystä myös opiskelijoita otettaessa, sillä niiden kautta yliopisto saa tietoa koulutusjärjestelyjä ja ohjaajaresursseja koskevista tarpeista ja pystyy suhteuttamaan niitä käytössä oleviin koulutusresursseihin. Yliopiston roolina olisi kuitenkin tarpeellisessa määrin mukaan ohjata opiskelijoita suunnitelmien muokkaamisessa sekä hyväksyä lopulliset suunnitelmat.

4 §. *Koulutuksesta annettava todistus.* Pykälässä säädettäisiin, että yliopiston tulisi antaa todistus suoritetusta erikoiseläinlääkärikoulutuksesta.

5 §. *Voimaantulo.* Pykälässä olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

4. Asian valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Hallituksen esityksen liitteenä olevaa asetuseräluonnosta on valmisteltu samassa yhteydessä kuin hallituksen esitystä yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Helsingin yliopiston kanssa. Hallituksen esityksen antamisen jälkeen asetuseräluonnosta on työstyetty edelleen yhteistyössä mainittujen tahojen kanssa.

[Asetuseräluonnoksesta on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin yliopisto, Ruokavirasto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirastot, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Suomen Eläinlääkäripraktikot ry, Suomen Yksityiset Eläinlääkärit ry, Suomen valvontaeläinlääkäriliitto ry, Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys ry, Eläinlääketieteen kandidaattiyhdistys EKY ry, Suomalaiset eläinlääketieteen opiskelijat Tartossa ry, Suomalaiset eläinlääketieteen opiskelijat Latviassa ry, Suomen Kuntaliitto, KT Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Elintarviketeollisuusliitto, Eläinten Terveys ETT ry sekä SEY Suomen Eläinsuojelu.

Lausuntoaika oli xx–xx.20xx. Lausunnoissa...]

5. Asetuksen voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.8.2023.